

VERENIGING VAN VOLKSTUINDERS - DELDEN

NIEUWSBRIEF

8e jaargang nummer 18, april 2022

De notulen van de ledenvergadering op woensdag 12 januari zijn eerder separaat naar alle leden gestuurd.

Inhoud Nieuwsbrief

- 1 Inleiding
- 2 Jaarverslag
- 3 Historisch moestuinieren
- 4 ZadenBieb Delden open 22 april en zaden gevraagd

1 Inleiding

Net als in 2021 is ook de algemene Vereniging van Volkstuinders ledenvergadering weer digitaal gehouden worden. De vergadering heeft plaatsgevonden op woensdag 12 januari via Zoom, waarvan een opname is gemaakt en via You Tube terug te kijken was. Tijdens de vergadering zijn een aantal punten voorgelegd, waarop per e-mail gestemd kon worden. De digitale vergadering is door 17 leden bezocht en is meer dan 60 keer via You Tube bekeken. Door 37 leden is het stemformulier

geretouneerd, waarbij enkele een vraag in de de rondvraag hebben gesteld of een opmerking hebben geplaatst. Deze zijn per persoon beantwoord of in de notulen verwerkt.

Na de stemming is het huishoudelijke reglement goedgekeurd. Het definitieve huishoudelijke reglement is op de website www.volkstuindelden.nl geplaatst onder contact en aanmelden tuin.

Ook de notulen van de algemene ledenvergadering 2021, de samenstelling voor het bestuur 2022, het financiële jaarverslag en begroting 2022 zijn goedgekeurd.

Om het hoofd als vereniging boven water te houden zijn twee voorstellen gedaan om de lidmaatschapsbijdrage te verhogen. Met een meerderheid van de stemmen is gekozen voor een gestaffelde lidmaatschapsbijdrage. Dit wil zeggen dat navenant de grootte van de tuin de bijdrage hoger zal zijn.

2 Jaarverslag

De samenstelling voor het bestuur is als volgt:

Walter Bergman (voorzitter ad interim, onderhoud website, eindredactie nieuwsbrief), van tuin tot bord);

Heleen Driessen (penningmeester, toewijzing tuinen, ledenadministratie);

Helen Lemmers (secretaris).

Het bestuur vergaderde 8 keer in 2021. Een aantal vergaderingen stonden vrijwel geheel in het teken van de watervoorziening op de moestuincomplexen en de bebouwing op de Twickelcomplexen. Hierover is in de vorige nieuwsbrief, nummer 17 een toelichting gegeven.

Rik van Geenen en Engelbert Workel zijn afgetreden als respectievelijk bestuurslid en voorzitter.

Voor de continuïteit van de vereniging is het noodzakelijk dat er nieuwe bestuursleden aanschuiven om een goede overdracht van taken mogelijk te maken. Ervaring is niet nodig. We kijken welke rol het best bij u past en waar u affiniteit mee heeft. Het eerste jaar zult u met andere bestuursleden meelopen en -kijken. Als u al meer informatie wilt, kunt u altijd even contact opnemen met de vereniging via de website www.volkstuindelden.nl, het e-mailadres volkstuinders.delden@gmail.com of rechtstreeks in de tuin.

Door de opschoonacties die al eerder in 2019 en 2020 zijn uitgevoerd, de naamsbekendheid van de vereniging door periodieke plaatsing van een recept 'van tuin tot bord' in het Hofweekblad¹ en mogelijk ook de coronapandemie zijn er geen onverhuurde tuin meer. We hebben nu een wachtlijst met ongeveer 10 potentiële huurders. In tabel 1 is de verhuursituatie per januari 2022 weergegeven.

¹ De wekelijkse receptenrubriek van tuin tot bord zal vanwege de hoge papierkosten (tijdelijk) niet meer geplaatst worden in het Hofweekblad. Wellicht dat de rubriek op termijn weer zowel in de papieren versie als online verschijnt.

Tabel 1 Verhuursituatie januari 2022:

<u>Complex</u>	<u>aantal m² in gebruik</u>	<u>leegstand</u>
Veldbloemen	2000 m ²	geen
Sportlaan I	2760 m ²	geen
Sportlaan II	5201 m ²	geen
Rondweg	7168 m ²	geen
Cramersweide	4620 m ²	geen
Totaal	21749 m ²	

Het boekjaar 2021 is afgesloten met een positief saldo van €528,23.

De begroting van 2022 is bij de uitnodiging van de algemene ledenvergadering verstrekt

In 2021 zijn vier nieuwsbrieven verschenen. De nieuwsbrieven worden naar de leden gemaild en geplaatst op de website, waar ze te downloaden zijn. Veelal bestaat de nieuwsbrief niet alleen uit nieuws, maar vaak ook achtergrondverhalen met betrekking tot moestuinieren.

Vrijwel wekelijks verschijnt de rubriek 'van tuin tot bord' in het Hofweekblad zowel analoog als digitaal. In deze rubriek wordt een recept geplaatst, waarin de oogst uit eigen tuin centraal staat. Van tuin tot bord is de opvolger van 'groente van de maand', een kookrubriek die tot 2021 werd geplaatst. Van tuin tot bord is voor en door tuinders. Dus u bent vrij een recept in te sturen wat vervolgens in het Hofweekblad geplaatst kan worden.

3 Historisch moestuinieren

In de ledenvergadering werd historisch moestuinieren aangehaald. Twickel wil dit ook graag zo houden. Maar zijn de Twickelcomplexen wel historische moestuinen? Moestuinen, boomgaarden, boomkwekerijen – in vroeger tijden waren ze een vast onderdeel van landgoederen en buitenplaatsen. De allerrijksten beschikten zelfs over verwarmde kassen en oranjerieën. In de loop der jaren zijn veel moestuinen verdwenen of in verval geraakt. De plekken werden bebouwd, verhard of omgevormd tot siertuin.² Toch zijn op enkele locaties nog historische onderdelen bewaard gebleven. En sommige tuinen is nieuw leven ingeblazen.

De vroegere eigenaren van het huidige landgoed Twickel lieten een grote formele parktuinen aanleggen. Over het algemeen werden bij dergelijke parktuinen nieuwe soorten en variëteiten mee geplant, geteeld en verbouwd. Sommige succesvol, andere niet. Met onder meer fruitmuren en broeibakken werden beschutte plekjes gecreëerd. Een breed assortiment groenten, fruit en (genees)kruiden die voor de 'gewone man' niet te waren te verkrijgen werd dagelijks gebruikt in de keuken.

In de loop van de 18e eeuw kwam de Engelse landschapstuin met zijn meanderende paden en slingerende waterpartijen in de mode. Zo werd in het begin van de achttiende eeuw achter het kasteel in de as van het huis een baroktuin en vijvers aangelegd. De moestuin verhuisde naar de overzijde van de Twickelerlaan.³ Op afbeelding 1 is de situatie rond Twickel en Delden in de eerste helft van de 16e eeuw op een kaart van Jacob van Deventer weergegeven.⁴ Op de kadastrale kaart

² De Tuin van Holland - Tuinieren met respect voor het verleden

³ Twickel - Wikipedia

⁴ Delden 1545 Jacob van Deventer (oudelandkaarten.nl)

uit circa 1832 (afbeelding 2)⁵ en een topografische kaart uit circa 1900 (afbeelding 3)⁶ is 18^e eeuwse moestuin zichtbaar, zij het op de kadastrale kaart maar net.

Met de rode kaders zijn Twickelcomplexen weergegeven (onderzoeksgebied). Op de kaart zijn naast de Oude Blasiuskerk en kasteel Twickel onder meer wegen en waterpartijen goed te herkennen. Ter hoogte van de huidige Noorderhagen loopt een pad in noordelijke richting. Mogelijk betreft het zogenaamde Baronessenlaantje, wat nu nog als graspad te herkennen op het complex.

Afbeelding 1 Kaart van Jacob van Deventer uit circa 1545. Het onderzoeksgebied zijn van links naar rechts de moestuinen aan de Watertorenlaan, Rondweg-Noord, Noorderhagen, Cramersweide en Rentmeesterlaantje.

⁵ Hisgis.nl

⁶ Topotijdreis.nl

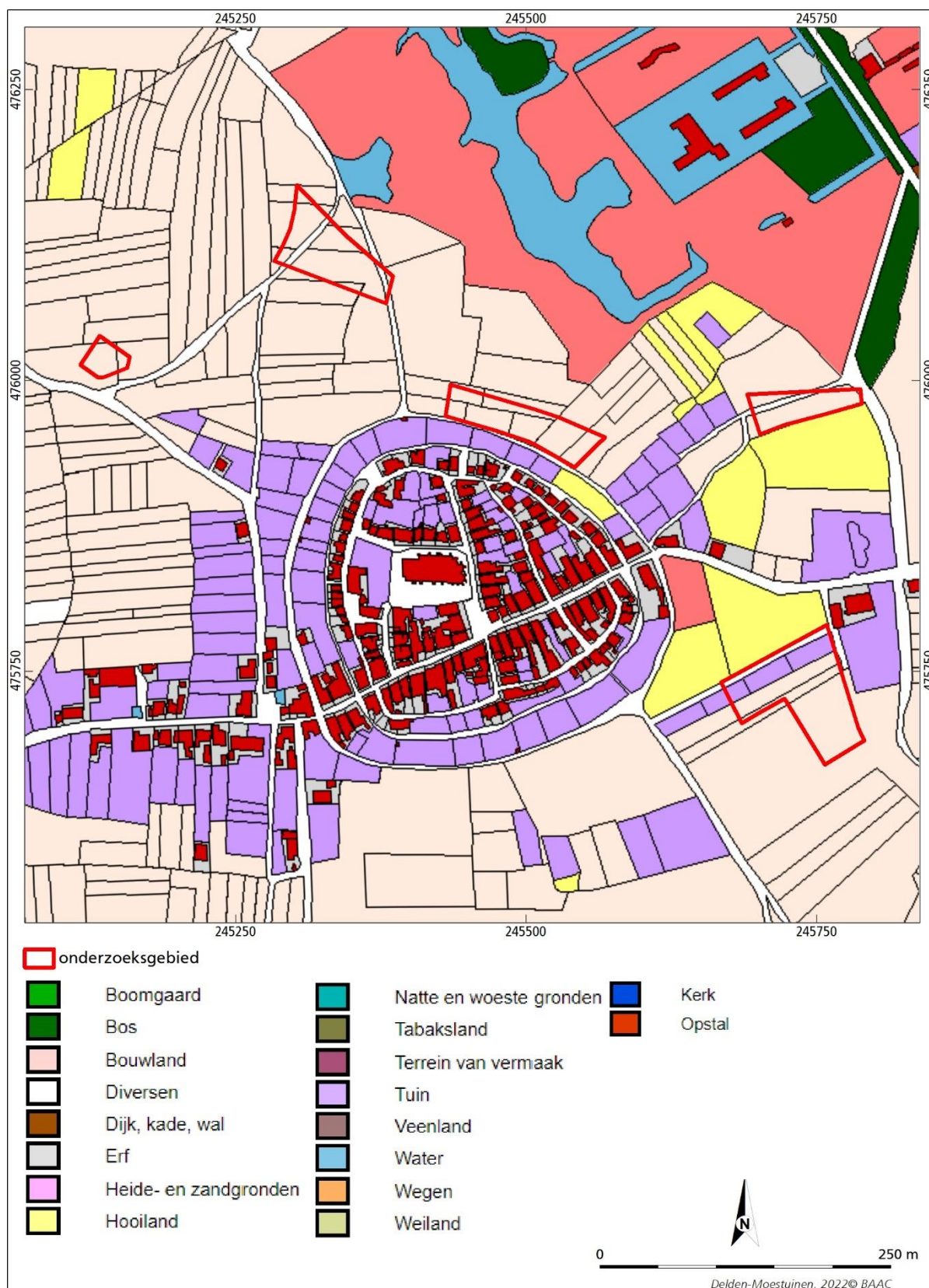
In 1886 moestuin van Twickel naar de huidige plek bij de kruising van de Twickelerlaan en de weg Delden-Borne verplaatst.⁷ Het zelfvoorzienende karakter van de landgoederen verdween over het algemeen steeds meer naar de achtergrond. Arbeid om de tuin te onderhouden werd te duur en de professionele tuinbouw leverde makkelijker en goedkoper groente en fruit. De moestuin van Twickel bleef echter tot 1975 in beheer van de toenmalige barones.

Uit bovenstaande blijkt dat de huidige Twickelcomplexen nooit deel hebben uitgemaakt van de moestuinen van Twickel. Zijn het dan tuinen waar de bewoners van Delden hun groente en fruit teelden? Op de kadastrale kaart uit de eerste helft van de 19^e eeuw zijn percelen die destijds als (moes)tuin aan de hand van de paarse kleur zichtbaar (afbeelding 2). Hieruit valt af te leiden dat alleen het noordelijke deel van Cramersweide als (moes)tuin in gebruik was, die overigens deels in bezit waren van de toenmalige burgemeester Putman Cramer. Voor de rest zijn alle huidige moestuinen in gebruik als bouwland. Rond het begin van de 20^e eeuw is een deel van het bouwland op Cramersweide omgevormd tot moestuin (afbeelding 3). Ook het Rentmeesterslaanje is nu deels als tuin in gebruik. De complexen aan de Watertorenlaan, Rondweg Noord en Noorderhagen zijn nog steeds als bouwland in gebruik. Door het eeuwenlange gebruik als bouwland is wel een es- of plaggendeek ontstaan. Dit wil zeggen dat de humeuze bovengrond minstens een halve meter dik is.

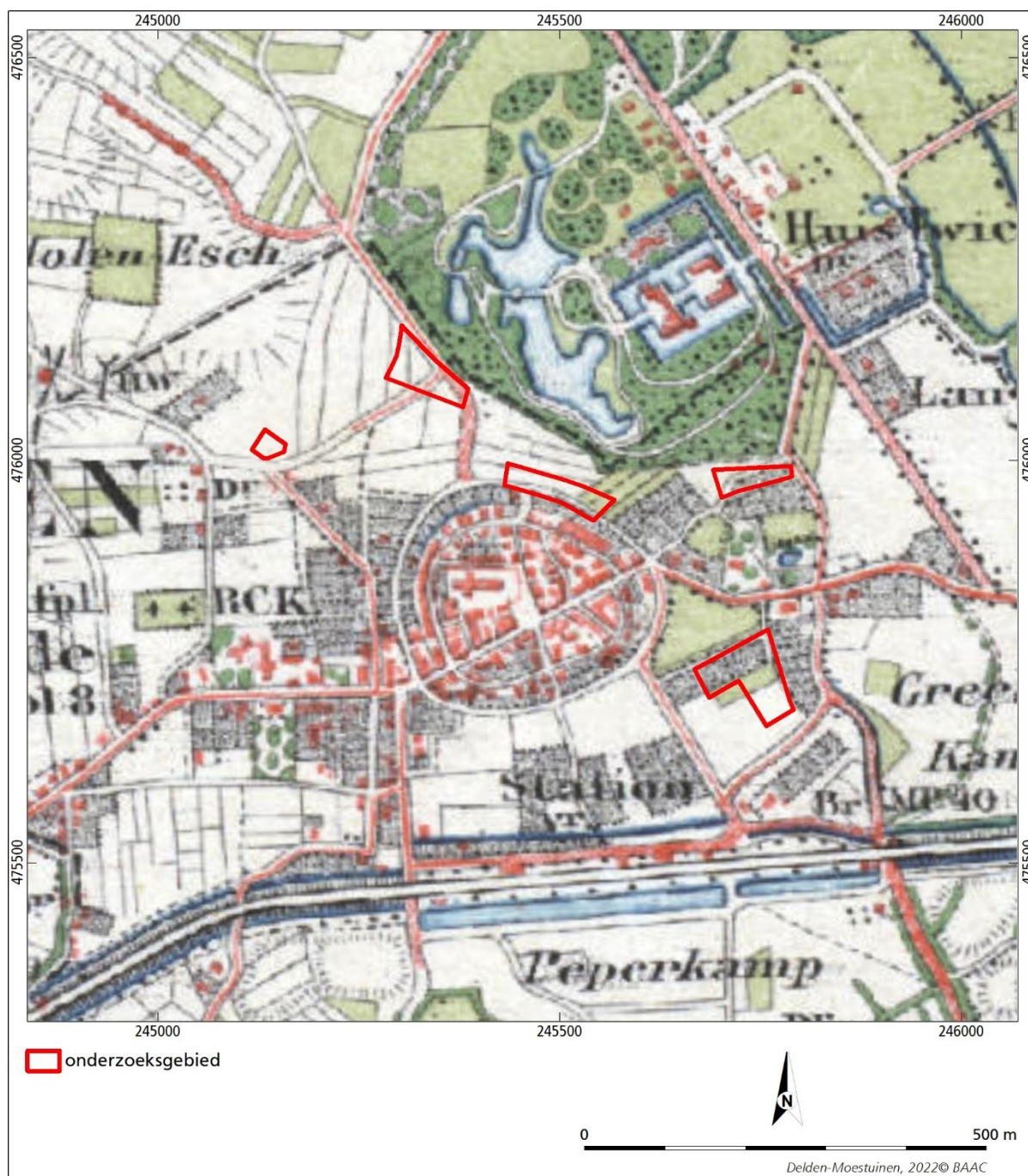
Een dergelijke grond komt mogelijk ook voor op complex Veldbloemen. Dit complex was niet in gebruik als bouwland maar sinds 1832 of eerder als hooiland. Het complex lag op Den Hoyerink Esch, destijds nog eigendom van de bewoonster van Twickel, gravin van Wassenaar.

Op het complex Sportlaan was al helemaal geen sprake van historische moestuinen. Voor dat hier meer dan een meter grond werd opgebracht na het uitgraven van het Twentekanaal lag hier een (nat) weidegebied, de Deldener Mars. De natuurlijke ondergrond is hier afgezet door beekoverstromingen in tijden dat het landschap nog niet grootschalig werd gereguleerd door de mens.

⁷ Moestuin - Stichting Twickel

Afbeelding 2 Eerste kadastrale kaart uit circa 1832. Het onderzoeksgebied zijn van links naar rechts de moestuinen aan de Watertorenlaan, Rondweg-Noord, Noordenhagen, Cramersweide en Rentmeesterlaantje. Het terrein van Twickel betreft een 'Terrein van vermaak'.

Afbeelding 3 Topografische kaart uit circa 1900. Het onderzoeksgebied zijn van links naar rechts de moestuinen aan de Watertorenlaan, Rondweg-Noord, Noordenhagen, Cramersweide en Rentmeesterlaantje. De grijze vlakken zijn tuinen, de witte vlakken bouwland, de lichtgroene weiland, de donkergroene bos en de rode vlakjes zijn bebouwing.

Een deel van de oude akkers zijn in de loop der jaren verworven door de Stichting Twickel en ingericht als moestuin. Door de bouw van de seniorenwoningen Jan Lucaskamp (gereed in 1973) en de aanleg van de Rondweg om Delden (gereed in 1971) kon nog maar een klein deel van de oorspronkelijke grond in gebruik blijven voor moestuinen.

De nog resterende percelen grond werden door de Stichting Twickel verpacht aan inwoners van Delden. Eind 1975 waren er nog 32 pachters van een moestuin.

Volkstuinvereniging

In 1975 werden de hierboven genoemde 32 moestuinders schriftelijk geïnformeerd door de rentmeester van Twickel dat verhuur van tuinen in de toekomst alleen nog mogelijk zou zijn door “vorming van een vereniging die in één bedrag de huur aan Twickel betaald”.

Naar aanleiding van deze brief is onder leiding van de toenmalige tuinbaas een voorbereidingscommissie ingesteld. Dat heeft ertoe geleid dat op 27 januari 1976 de Vereniging van Volkstuinders is opgericht in café De Engel te Delden.

Tijdens de voorbereidingsfase kwam de Gemeente Stad Delden naar buiten met het bericht dat aan de Sportlaan te Delden een strook grond onder de hoogspanningsleiding was bestemd voor “volkstuinten”. De oprichtingscommissie kreeg het verzoek ook deze grond onder het beheer van de op te richten vereniging te brengen.⁸

Van het complex Veldbloemen hebben we geen verder informatie over de geschiedenis kunnen vinden. Wellicht is informatie te vinden in ons 1 m lange analoge archief. Het archief zal in de komende maanden/jaren gedigitaliseerde worden. Wellicht dat dan informatie boven water komt. Dit wordt dan ‘oud’ nieuws voor een toekomstige nieuwsbrief.

Conclusie

De bewering dat de tuinders op eeuwenoude moestuinten werken is niet waar met uitzondering van een aantal percelen langs het grasveld op Cramersweide. Wel liggen de Twickelcomplexen en ook Veldbloemen op ‘oale grond’. Relatief hooggelegen gronden die van oudsher geschikt waren om gewassen op te verbouwen. De complexen aan de Sportlaan liggen op recent opgehoogde grond die daarvoor waarschijnlijk te nat waren om voor akkerbouw te gebruiken.

4 ZadenBieb Delden open op 22 april en zaden gevraagd

Na Hengelo en Goor krijgt dit jaar ook Delden een ZadenBieb in de bibliotheek. Vanaf 22 april komt de ZadenBieb ook in Delden, Borne en Oldenzaal.

Vrijwilligers van de bieb zijn al druk bezig met het inpakken van de ingeleverde zaden. In de zakjes zit voldoende voor zo’n vijf tot tien planten. In 2021 zijn ruim 1500 zakjes verspreid van in totaal 60 soorten groenten en bloemen. Zie www.zadenbiebtwente.nl voor de collectie van 2021.

⁸ Historie Vereniging van Volkstuinders (volkstuindelden.nl).

In de ZadenBieb kan iedereen, jong en oud, kleine zakjes met groente- en bloemenzaden 'lenen'. Helemaal gratis, met maar één leenregel: wie zaden haalt brengt ook zaden terug. Dat kan door aan het eind van het groei- en bloeiseizoen van één plant zaden te verzamelen. Of als dat niet lukt in de eigen kennissenkring zaden verzamelen van planten uit andermans tuin. De ZadenBieb werkt vanuit 100% vertrouwen. Na het invullen van de leenkaart kan ieder maximaal vijf zakjes 'lenen'. Het is niet nodig om lid van de bieb te zijn.

Er zijn nu in Nederland al ruim 30 locaties met een ZadenBieb, vooral in het noorden van het land. Door de ZadenBieb kan iedereen gemakkelijk en gratis aan goede zaden komen. Het idee is om net als vroeger, toen elke moestuinder zelf zaad verzamelde, zaden te ruilen en het teveel uit te lenen. Door zelf te zaaien en planten op te kweken, leer je niet alleen hoe dat moet. Je krijgt vanzelf meer waardering voor de natuur en de bloemen en groenten, die we niet uit de tuin maar uit de winkel halen.

Zelf zaaien en bloemen en groente oogsten is een kleine bijdrage aan herstel van de biodiversiteit. Bloeiende planten leveren namelijk voedsel aan vlinders, bijen en andere insecten. Het is ook een druppel op de gloeiende plaat, die klimaatcrisis heet. Elke plant neemt tijdens het groei CO₂ op uit de lucht en dat is hard nodig omdat teveel CO₂ bijdraagt aan het broeikaseffect en klimaatverandering.

De ZadenBieb is een initiatief van de Bibliotheken Hengelo, Hof van Twente, Oldenzaal, Borne in samenwerking met de Natuur- en MilieuRaad Hengelo, Vereniging van Volkstuinders Delden, Stadslandbouw Hof van Twente, De Groene Loper Hof van Twente en IVN Oldenzaal-Losser.

Zaden gevraagd

Hebt u nog bloem- en/of groentezaden van vorig jaar over en gaat u die dit jaar niet meer gebruiken? Of heeft u zelf zaad gewonnen, veel meer dan u voor uzelf gebruiken kunt? De Zadenbieb kan deze goed gebruiken. U kunt zaden inleveren in een zakje met daarop de naam van de plant en de bloemkleur. Dit doet u in een envelop met uw eigen naam en e-mailadres. De envelop kunt u inleveren in de brievenbus van Bibliotheek Delden, Stadshagen 200 in Delden.

U kunt ook meehelpen om zaden te verzamelen voor volgend jaar. Dat doet u door een paar planten te laten staan voor het zaad. Er is vooral vraag naar peulen, erwten en boontjes.

Bij voorbaat onze dank als u een steentje bijdraagt aan de Zadenbieb!

(advertentie)

Bij Pets&Co is de catalogus 2022 voor tuinzaden weer aan te vragen.

Ook biologisch zaaigoed, pootaardappels en plantgoed worden door Pets & Co geleverd.

PETS&CO

KROON

TUINZADEN

POOTAARDAPPELEN

ONGEDIERTEBESTRIJDING

TUINBEMESTING

TUINVERZORGING

BLOEMZADEN

Naast Gall&Gall

Pets&Co Kroon Kortestraat 13, Delden